

Talousennuste vuosille 2010–2011**Tuotanto putosi ennätysvauhtia –
finanssipolitiikan tuki kansantaloudelle
jopa aiemmin arvioitua pienempi**

Palkansaajien tutkimuslaitos on nostanut 1,2 prosenttiyksiköllä ennustettaan Suomen kokonaistuotannon tämänvuotisesta kasvusta. Se on nyt 3 prosenttia. Vuoden 2011 kasvuksi PT ennustaa 3,5 prosenttia. Kansainvälisen talouden näkymien kirkastuessa Suomen talouden elpyminen perustuu ennen kaikkea vientiin, joka kasvaa tänä vuonna 7,8 ja ensi vuonna jo 10,3 prosenttia. Myös asuntoinvestoinnit vilkastuvat selvästi. Työttömiä tulee vielä tänä vuonna 20 000 lisää ja työttömyysaste kohoaa 9,1 prosenttiin, mutta käänne parempaan tapahtuu työmarkkinoilla jo ensi vuonna. Samansuuntaista on kehitys myös valtiontalouden ja koko julkisen talouden velkaantumisen osalta, mutta inflaatio kiihtyy hieman – tänä vuonna 0,9 prosenttiin ja ensi vuonna 1,8 prosenttiin. Korkotason ennustetaan lähtevän nousuun vasta vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

Kansainvälinen talouskriisi hellittää

Kansainvälisen talouden näkymät ovat kohentuneet yleisesti. Talouskriisin jäljiltä rahoituksen saatavuus on lähes palautunut entiselleen ja korko on vielä pitkään hyvin matala. Reaalitalouden ja ennen kaikkea työmarkkinoiden palautuminen taantumaa edeltäneelle tasolle vie kuitenkin useita vuosia. PT ennustaa euroalueen talouden kasvavan tänä vuonna 1,3 prosenttia ja ensi vuonna 1,7 prosenttia. Alueen syvä taantuma ja hidas elpyminen siirtävät rahapolitiikan kiristämistä ensi vuoden ensimmäiseen neljännekseen. EKP nostaa päätöskorkoaan yhteensä 0,75 prosenttiyksikköä niin, että se on vuoden 2011 lopussa 1,75 prosentissa.

USA elpyy Eurooppaa nopeammin. Maan kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna jo lähes 3 prosenttia, ja sen kasvu jatkuu kohtuullisen nopeana vielä ensi vuonna. Kiinan ja muun Aasian talouskasvu jatkuu edelleen muuta maailmaa nopeampana. Kiinan viennin tukemana Japaninkin talouskasvu yltää jo tänä vuonna 2,5 prosenttiin. Nyt kun öljyn hinta nousee ja rahoitusmarkkinat ovat normalisoitumassa, elpyy Venäjän tuotantokin suhteellisen nopeasti taantumaa edeltävälle tasolle.

**Kansainvälisen talouden kasvun
rakenne tukee Suomen vientiä
ja teollisuustuotantoa**

Suomen viennin määrä kasvaa tänä vuonna 7,8 prosenttia ja ensi vuonna 10,3 prosenttia. Ulkomaankauppa tukee kasvua molempina vuosina, koska tuonnin kasvu on vientiä 2–3 prosenttiyksikköä hitaampaa. Viennin elpymistä selittää pitkälti se, että tuotanto elpyy globaalin kriisin kolhimissa Itämeren maissa selvästi muuta Eurooppaa

nopeammin. Venäjän lisäksi talustilanne kohentuu suhteellisen nopeasti Baltiassa, ja Ruotsissakin kasvu on vauhdittumassa selvästi muuta EU-aluetta nopeammaksi. Suomen viennin palautumiseen suhteellisen nopeasti lähes taantumaa edeltäneelle tasolle vaikuttaa myös se, että vientiteollisuuden isojen yksiköiden alas ajettua kapasiteettia otetaan uudelleen käyttöön.

Tuotannon matala vertailutaso ja vientimarkkinoiden elpyminen antavatkin tilaa teollisuuden kasvulle tänä vuonna. Voimakkainta kasvu on metsäteollisuudessa ja sähköteknisessä teollisuudessa, joiden kasvu lähentelee kymmentä prosenttia. Myös metalliteollisuus pääsee tänä vuonna kasvu-uralle, joskin sen elpyminen on selvästi hitaampaa. Muun teollisuuden ennustetaan kasvavan yli viiden prosentin vuosivauhtia vientimarkkinoiden piristymisen imussa. Teollisuus lisää tuotantoaan huomattavasti myös ensi vuonna, kun maailmantalouden kasvu kiihtyy. Kasvun painopiste on tuolloin tämänvuotista enemmän metalliteollisuudessa, kun investointitavaroiden kysyntä elpyy vientimarkkinoillamme. Metsäteollisuuden kasvu puolestaan hidastuu. Myös palvelualat alkavat elpyä työmarkkinatilanteen kohentuessa.

Asuntorakentaminen lähti kasvuun

Tänä vuonna yksityiset investoinnit kääntyvät hienoiseen nousuun. Asuinrakentamisen ennustetaan lisääntyvän tänä vuonna 12 prosenttia, mutta muu rakentaminen vähenee selvästi. Kone- ja laiteinvestoinnit vähenevät vielä tänä vuonna, ja suhdanteiden koheneminen alkaakin näkyä investoinneissa selvemmin vasta ensi vuonna. Asuinrakentamisen kasvu jatkuu samalla kun myös muu rakentaminen kääntyy hienoiseen nousuun. Valtion elvytystoimien loppuminen ja korkojen nousu kuitenkin hillitsevät rakentamisen

kasvaa. Yksityiset investoinnit kasvavat 4 prosenttia ensi vuonna.

Palkkakehitys pysyy maltillisena, ostovoiman kasvu hidastuu

Vuosille 2010 ja 2011 solmitut työehtosopimukset ennakoivat hyvin maltillista nimellisansioiden nousua. Palkansaajien kokonaisansioiden nousuvauhdin ennakoidaankin jäävän keskimäärin 2 prosenttiin vuonna 2010 ja vain 1,5 prosenttiin vuonna 2011. Työtuntien määrän supistuksessa palkkasumman kasvu jää vuonna 2010 vain 1,8 prosenttiin. Vuonna 2011 taas työtunnit ja työllisten määrä kääntyvät kasvuun, mikä nopeuttaa palkkasumman nousun 3,7 prosenttiin. Palkkasumma nousee vuosina 2010 ja 2011 hitaammin kuin kansantulo, minkä vuoksi palkkojen kansantulo-osuus kääntyy laskuun. Kotitalouksien omaisuustulot kääntyvät uudelleen kasvuun kuluvan vuoden aikana, ja kasvu jatkuu myös vuonna 2011. Ne kasvavatkin selvästi palkkatuloja nopeammin. Palkansaajien reaaliansioiden ja ostovoiman kasvu hiipuu lähelle nolaa vuonna 2011. Omaisuustulojen ripeän kasvun ja vuonna 2011 kohentuvan työllisyyden ansiosta kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot kasvavat kuitenkin noin 2 prosenttia vuonna 2010 ja 1,5 prosenttia vuonna 2011.

Yksityinen kulutus lähtee varovaiseen kasvuun

Kotitalouksien odotuksia heijastava kuluttajien luottamus on kääntynyt taantumavaiheen jälkeen positiivisempaan suuntaan. Luottamuksen kasvusta huolimatta kotitalo-

Kysynnän ja tarjonnan tase

	2009	2009	2010e	2011e
	Mrd. €	Määrän muutos (%)		
Bruttokansantuote	171,0	-7,8	3,0	3,5
Tuonti	57,2	-22,3	5,9	7,3
Kokonaistarjonta	228,1	-12,1	3,7	4,5
Vienti	61,9	-24,3	7,8	10,3
Kulutus	137,4	-1,3	1,4	1,1
yksityinen	94,5	-2,1	1,8	1,5
julkisen	42,9	0,7	0,5	0,2
Investoinnit	33,8	-13,4	0,1	3,5
yksityiset	29,1	-15,7	0,7	4,1
julkiset	4,7	4,0	-3,4	-0,4
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero) ¹	-4,9	-2,1	1,0	0,6
Kokonaiskysyntä	228,1	-12,1	3,7	4,5

¹ Määrän muutos on prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.
Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos

Kansainvälinen talous

Kokonaistuotannon määrän kasvu (%)	2009	2010e	2011e
Yhdysvallat	-2,4	2,8	3,0
Euro-13	-4,1	1,3	1,7
Saksa	-5,0	1,8	2,2
Ranska	-2,2	1,8	2,0
Italia	-5,0	1,3	1,7
EU27	-4,2	1,3	1,9
Ruotsi	-4,9	2,5	3,0
Iso-Britannia	-5,0	1,0	2,0
Japani	-5,0	2,5	3,0
Venäjä	-7,9	5,0	5,0
Kiina	8,7	10,0	9,5

Lähde: BEA, BOFIT, Eurostat, Palkansaajien tutkimuslaitos

uksien säästämisasteen ennakoidaan pysyvän vuosina 2009–2011 lähes ennallaan, kun korkotason asteittainen nousu vähentää velkaantumishalukkuutta. Yksityisen kulutuksen määrän kasvun ennakoidaan olevan 1,8 prosenttia vuonna 2010 ja 1,5 prosenttia vuonna 2011.

Inflaatio kiihtyy hiukan

Kuluttajahintojen nousuvauhti nopeutuu hieman vuonna 2010 mutta pysyy kuitenkin varsin hitaana 0,9 prosentissa. Merkittävimmät kustannuspaineet tulevat raaka-ainesten, varsinkin öljyn maailmanmarkkinahinnan noususta. Kotimaiset hintapaineet jäävät vähäisiksi vuosina 2010 ja 2011, sillä työvoimakustannusten nousu hidastuu selvästi. Lisäksi elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentaminen lokakuussa 2009 ja ravintolaruoan alv-kannan alentaminen heinäkuussa 2010 alentavat hintatasoa. Päinvastainen vaikutus on kuitenkin yleisen alv-kannan nostolla heinäkuussa 2010. Lisäksi hallitus on luvannut korottaa väliaikaisia veroja vuonna 2011. Kuluttajahintaindeksiä nostavat hieman myös odotettavissa oleva korkotason ja asuntojen hintojen nousu. Kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyy vuonna 2011 1,8 prosenttiin.

Työllisyys heikkenee vielä tänä vuonna mutta paranee ensi vuonna

Työllisyyden supistuminen jatkuu vielä alkuvuonna 2010, mutta loppuvuodesta ei nähdä enää suuria muutoksia. Vuonna 2011 työllisyys lähtee hieman selvempään nousuun, joskin kasvu on edelleen varsin hidasta. Tänä vuonna työllisyys vähenee keskimäärin 40 000:lla, ja ensi vuonna se kasvaa noin 17 000:lla. Työttömien määrä nousee tänä vuonna 20 000 henkilöllä ja työttömyysaste nousee keskimäärin 9,1 prosenttiin. Ensi vuonna työttömien määrä vähenee jo muutamalla tuhannella henkilöllä ja työttömyysaste alenee keskimäärin 8,8 prosenttiin.

Ennusteen keskeisiä lukuja

	2009	2010e	2011e
Työttömyysaste (%)	8,2	9,1	8,8
Työttömät (1 000)	221	241	235
Työlliset (1 000)	2457	2417	2434
Työllisyysaste (%)	68,3	67,2	67,9
Inflaatio, kuluttajahintaindeksi (%)	0,0	0,9	1,8
Ansiotaso, ansiotasoindeksi (%)	3,9	2,0	1,5
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot (%)	0,8	2,2	1,6
Vaihtotaseen ylijäämä (mrd. €)	2,5	3,2	5,6
Kauppataaseen ylijäämä (mrd. €)	3,9	4,0	4,6
Valtiontalouden rahoitusylijäämä			
mrd. €	-8,6	-10,2	-8,7
% bkt:sta	-5,1	-5,8	-4,7
Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä			
mrd. €	-4,1	-5,1	-2,0
% bkt:sta	-2,4	-2,9	-1,1
Velkaantumisasiaste (Emu-velka)			
% bkt:sta	44,0	45,1	43,7
Veroaste, %	43,0	42,5	42,9
Lyhyet korot (3 kk:n euribor)	1,2	0,8	1,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v.)	3,7	3,6	4,1

Lähde: Suomen Pankki, Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos

Talouden kääntyessä nousuun sopeutuminen tapahtuu ensisijassa tuottavuuden ja työtuntien määrän kautta, työllisyyden kasvaessa viimeisenä. Vuonna 2010 työtunnit vähenevät vain puoli prosenttia, mikä tarkoittaa, että työtuntien tuottavuus kasvaa 3,5 prosenttia tuotannon kasvun ollessa 3 prosenttia. Vuonna 2011 tunnit kääntyvät nousuun, mutta kasvu on 1,7 prosenttia eli vähäisempää kuin tuotannon kasvu. Tämä merkitsee 1,8 prosentin tuottavuuden kasvua, kun tuotanto kasvaa 3,5 prosenttia.

Julkisen kulutuksen ja investointien kehitys vaimeaa, tulonsiirrot kasvavat

Pidättyväisen finanssipolitiikan myötä julkisen kulutuksen kasvu hidastuu tänä vuonna 0,5 prosenttiin ja ensi vuonna 0,2 prosenttiin. Julkiset investoinnit supistuvat tänä vuonna 3,4 prosenttia ja ensi vuonna 0,4 prosenttia. Tänä vuonna työttömyyden pieneneminen kasvattaa valtionosuuksia työttömyyskassoille ja tulonsiirtoja Kelalle. Lisäykset ovat huomattavia myös työttömyysturvassa, työmarkkinatuessa, asumistuessa ja työvoimapolitisessa koulutuksessa. Myös työnantajan kansaneläkemaksun poistumisen kompensatio Kelalle on huomattava. Yhteensä valtion tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille lisääntyvät tänä vuonna liki 20 prosenttia. Tämä kasvu kuitenkin taittuu vuonna 2011, kun työttömyys kääntyy vähitellen laskuun. Kuntien valtionosuuksiin ennakoidaan kumpanakin vuonna noin kuuden prosentin lisäystä.

Verotus kiristyy ensi vuonna

Vuonna 2010 veronkevennyksien seurauksena valtion ansiotuloveron tuotto alenee edelleen. Kuitenkin pääomatulosta perittävien verojen ja yhteisöveron tuottojen selvä elpyminen riittää kääntämään valtion välittömien verojen tuoton runsaan 2 prosentin kasvuun. Arvonlisäveron kevennykset rajoittavat välihallisten verojen tuottoa vielä tänä vuonna, mutta muiden verojen tuottoihin on tulossa selvää kasvua, jonka ansiosta välihalliset verot lisääntyvät tänä vuonna 2,5 prosenttia. Keskimääräinen kunnallisvero nousee tänä vuonna 0,39 prosenttiyksikköä, mutta veronkevennyksien takia kunnallisveron tuotto jää lähes ennalleen. Yhteisö- ja kiinteistöveroja kertyy sen verran lisää, että kuntien verotulot kasvavat yhteensä 2,4 prosenttia.

Vuonna 2011 yritysten tulosten parantumisessa pääomatulo- ja yhteisöveroja kertyy niin paljon enemmän, että valtion tuloveron tuotto kohoa lähes 7 prosenttia. Välihallisten verojen nousua kertyy 8,5 prosenttia, kun arvonlisäveron tuotto lisääntyy lähes kuusi prosenttia ja tulossa on korotuksia mm. energiaveroihin. Kunnallisveron tuottoakin ylittää runsaan 4 prosentin kasvuun, ja kuntien verotulot lisääntyvät yhteensä lähes 6 prosenttia.

Työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen maksutulot kasvavat kuluvaan vuonna runsaat 2 prosenttia. Vuonna 2011 työeläkemaksutulon vahva kasvu jatkuu. Soturahastot kykenevätkin ylläpitämään viimevuotista noin 3 prosentin ylijäämäänsä myös tänä ja ensi vuonna. Kuntasektorin alijäämä supistuu hieman tänä vuonna ja häviää kokonaan ensi vuonna. Valtiontalouden alijäämä kasvaa tänä vuonna noin 1,6 miljardia ja supistuu ensi vuonna noin 1,5 miljardilla. Yhteensä julkisyhteisöjen EMU-alijäämä nousee tänä vuonna 0,5 prosenttiyksiköllä 2,9 prosenttiin ja pienenee ensi vuonna 1,1 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Julkisen velan (EMU-velka) suhde bruttokansantuotteeseen on tänä vuonna ylimmillään. Ensi vuonna se alenee tämän vuoden 45 prosentista jo alle 44 prosenttiin. Veroaste alenee vuonna 2010 0,5 prosenttiyksikköä 42,5 prosenttiin ja nousee vuonna 2011 42,9 prosenttiin.

Finanssipolitiikan elvytys on loppunut

Ennusteissa on esitetty arvio finanssipolitiikan vaikutuksesta sekä veroperusteiden muutosten että valtion budjettitalouden menokehityksen osalta. Verotus oli selvästi elvyttävää vielä viime vuonna. Tänä vuonna tämä vaikutus heikkenee ja muuttuu ensi vuonna kiristäväksi. Valtion budjettitalouden menojen muutosten elvyttävä vaikutus oli viime vuonna 0,6 prosenttia. Tänä vuonna tuo vaikutus on lievästi kiristävää (0,1 %) ja ensi vuonna jo selvemmin

kiristävää (0,3 %). Kaiken kaikkiaan verotuksen keventämiseen perustunut elvytys lähes loppuu tänä vuonna ja muuttuu ensi vuonna selvästi kiristäväksi.

Julkinen sektori ylijäämäiseksi jo 2012

Palkansaaajien tutkimuslaitoksen EMMA-mallilla tehtiin laskelma julkisyhteisöjen alijäämän kehityksestä vuosille 2010–2014. Malli tuottaa ennusteen, jossa tuotanto kasvaa 3,0 prosenttia tänä vuonna ja 3,5 prosenttia vuosina 2011 sekä 2012, minkä jälkeen kasvu hidastuu asteittain vuosina 2013 ja 2014. Julkisen sektorin alijäämäksi muodostuu tänä vuonna 2,9 prosenttia ja ensi vuonna 1,1 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ylijäämäiseksi julkinen sektorin kääntyy vuonna 2012, ja tätä seuraavina vuosina ylijäämä kasvaa niin, että vuonna 2014 se on 1,3 prosenttia bkt:sta. Julkisen talouden ylijäämästä huolimatta valtiontalous kuitenkin pysyy alijäämäisenä vuosina 2010–2014. Malliennusteen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että julkisen talouden rahoitusasema vahvistuu huomattavasti enemmän ja nopeammin kuin mitä esimerkiksi valtiovarainministeriö on tuoreessa arvioissaan esittänyt.

Finanssipolitiikan elvytystä pitäisi jatkaa vielä tänä vuonna

Huolimatta siitä, että talouskasvu on vauhdittumassa, finanssipolitiikan elvytystä tarvitaan yhä. Tätä perustelee se, että vielä tänä vuonna kokonaistuotanto on keskimäärin 5 prosenttia vuoden 2008 tason alapuolella. Tämä näkyy varsinkin työttömyydessä, joka kasvaa vielä tänä vuonna. Resursseja on siis yhä vajaakäytössä ja on tärkeää edistää työllistymistä, jotta vältettäisiin 1990-luvun kaltainen suurtyöttömyys. Suomen julkinen talous myös kestää elvytyksen paremmin kuin muut EU- tai euroalueen maat, joissa julkiset alijäämät ja valtion velkaantuminen ovat mittavat Suomeen verrattuna. Valtion velan korkokin on suhteellisen edullinen verrattuna useimpiin muihin euroalueen maihin, eikä tilanne ole tältä osin juuri heikkenemässä.

Lähivuosien veropolitiikkaa hankaloittavat hallituksen tekemät varsin suuret pysyviksi tarkoitetut veronalennukset. Esimerkiksi työnantajan kansaneläkemaksun alennus

olisi pitänyt säätää vain väliaikaiseksi. Päätetty energiaverojen kiristys paikkaa tätä aukkoa. Tämä ratkaisu rajoittaa energian kulutusta, mitä voidaan pitää oikeasuuntaisena tavoitteena. Energiaveron nosto säilytetään kuitenkin merkittävilta osiltaan kotitalouksien kannettavaksi, koska tämän energiavaltaisen teollisuuden kustannuksia ei haluta lisätä. Nostaessaan kuluttajahintoja ja leikatessaan myös palkansaaajien ostovoimaa tämä vero johtaa osaltaan palkankorotusvaatimuksiin ja osin myös palkankorotuksiin.

Palkansaaajien tutkimuslaitoksen valtiontalouden tilaa koskevan arvion perusteella parina lähivuotena ei ole tarvetta merkittäviin uusiin veronkiristyksiin. Pääomaverotuksen tuntuvalle kiristykselle on tosin tarvetta. Sen sijaan Suomen 26 prosentin yhteisövero on jo lähes euroalueen alarajalla. Sen alentaminen 25 prosentin alapuolelle olisi selvä avaus turmiollisen verokilpailun suuntaan. Kulutusverotuksen osalta on syytä ottaa huomioon, että myös sen kiristäminen kallistaa työpanosta lähes samalla tavalla kuin ansiotulojen verotuksen kiristys. Lisäksi kulutusveron – ainakin yleisen arvonlisäveron – nostot rasittavat suhteellisesti eniten pienituloisia. Vähiten tuotannon tekijöiden hintaa kallistaa jo muodostuneen varallisuuden verotus. Näin olleen kiinteistöjen, muun varallisuuden ja perintöjen verotuksen kiristämistä on myös harkittava.

Hallituksen toisessa lisätalousarviossa lisättiin jonkin verran työllistämismäärärahoja. Tämän voi ymmärtää, koska työllisyystilanne on heikentynyt. Parempaa politiikkaa olisi kuitenkin ollut pyrkimys synnyttää uusia työpaikkoja tai estää vanhojen työpaikkojen lakkauttaminen. Tätä taustaa vasten hallituksen ei olisi pitänyt enää jatkaa työpaikkojen karsimista valtion tuottavuusohjelman nimissä. Hallituksen olisi pitänyt tukea julkisten investointien kasvua vielä tänä vuonna eikä antaa niiden supistua. Lisäksi valtio voisi tukea vielä tänä vuonna kuntataloutta suunniteltua enemmän ja estää työpaikkojen supistumisen siellä. Heinäkuuhun ajoitettu arvonlisäveron kiristyminen tullee myös puoli vuotta liian aikaisin. ■

Lisätietoja

*Ennustepäällikkö Eero Lehto, puh. (09) 2535 7350
Tiedottaja Heikki Taimio, puh. (09) 2535 7349
Palkansaaajien tutkimuslaitos,
Pitkänsillanranta 3 A, 6. krs, 00530 Helsinki
Ennusteen laajempi versio 8.4.2010 Internetissä
osoitteessa: www.labour.fi*